

MEMET FUAT

Âba Müslim Çelik

Eleştirmen, çevirmen, denemeci, yayımcı ve spor adamı Memet Fuat'ı, sulusepken yağan, karlı bir havada sonsuzluğa uğurladığımızda yıl iki bin ikinin on yedi aralığıydı. Yaşar Kemal, Cevat Çapan, İlhan Selçuk başta olmak üzere birçok şair, yazar arkadaşı ve öbür sevenleriyle cenazesinde hazır bulunuyorduk. Zaman su sanki, akıyor debisini kanata kanata. Ağaçlar on beş bahar daha yapraklarını döktüler. Güneş binlerce kez yenileyin doğdu. Ay ise boş durur mu? Kendini kaç kez yeniledi, hesaplamak gerekir. Şu an, efil efil esiyor seherin yeli. Özünsel bir keder haritasının derin ifadesi gibi.

*İncir ağaçları olan bir bahçemiz vardı
sarı siyah yemişler arasında
dillerimizin birbirine karıştığı*

Turgay Fişekçi'nin bu dizeleri eşliğinde, Memet Abemin ölüm yılında, geçmişin şimdi yitirilmiş salt ince bir sızıntısıyla yetineceğim.

O, çocukluğunu ve ilkençliğini, üzöncü ve erinci iç içe olmak üzere, tatlı bir duyarlıkla geçirmişti. "Mavi gözlü dev" vardır bundan böyle Altınoğlu ailesinin çatısı altında. Bilinen nedenlerden dolayı, çok istediği halde, öğretmenliğe geçiş yapamaz, o görevden uzak tutulur. Durum böyle olunca, hiç duraksamadı. Babıalı Yokuşu'na sarmayı zaten öteden beri kafasına koymuştu bu şiir yüzlü delikanlı. Kıymetli yetiştiriciler elinde çok iyi bir öğretim görmüş ve eğitimden geçmişti. Yaşadığımız ve Aşk ve Sümüklüböcek'ten, son yazısı, son betiğine denli, diri, verimli bir kalem ve yazıneri olarak seksen kadar yapıt sığdırdı üç çeyrek yüz yıllık yaşamına. "Yeni Dergi" , "de Yayınevi, Yazko Edebiyat'taki durumu, Adam Sanat dergisi yılları, başlı başına bir güzellikler yumağıdır. Hiçbir yönü sis içinde değildir bu sürecin.

Düşünüyorum da bir şeyin kendisi olarak yaşanmasına, o şeyin başka bir şeyle yinelenerek üretilmesine bakılırsa, bu anlamda öznenin dağılıp toparlanması, toparlanıp da dağılması mıdır ölüm?

Oysa ne o ne de öbürüdür. O gaypsızlığa göre konumlandırılmış ve yaşamakta direnenin tözüdür. Ölüm öldü! Yansıma ömür denilen bir ikilemi yaşıyoruz şimdilerde.

Emeğine gelince, hiçbir zaman zayı olmaz. Silinip gitmez. Çalışmak olsun, alın teri olsun, onun söyleminin serilmiş, dalgalara indirilmiş bayrağından yansır.

Memet Fuat, Adam Sanat dergisinin 100. sayı kutlamasında, Turgay Fişekçi, küçük İskender ve Fethi Naci ile, 1994.

Bizlere düşen görevse çağdaş yazın ve ekinimiz adına, onu oradan toparlayıp almak ve yeniden dalgalanmasına bırakmaktır.

- O, bir aevli anlatım, bağrında camısı, kırılabilir öğeler vardı.
- Yenilik taraftarı, toplumsalçı, demokrat bir ortamın kavgasının içerisindeydi.
- Sözü gün ışınlarının içerisinde geçirip, yunduktan sonra taşır bir insandı.
- Eyvah ki, şu dünyanın uzun çocukluk günleri için, meşrebine döl, toprağına tohum, göğüne sevda bulutları ekti de her fırtınanın aynasına ayrıca unut-mabeni çiçeği bıraktı. Gün gelir, parça bütünü nasılsa bulur diye.
- Cemal Süreya'nın eleştirilenlerle ilgili şiirindekine göreyse, o bir "oluşturman"dı.

Seven özne, sevgi durumundan vazgeçmeye karar verince, sevilen özlemler sıraya girerler ve güzel duygularla, imgelikten sürgün olduğunu görür, içlenirler. Bu durum, mesafelerin giderilmesiyle eşleşir. Bir eli kalemliyken, bana sezilen imgenin artık var olmadığını kimse söyleyemez. Ta ki, sözün büyüğü, gerçeklik şehadesine varıp evrilene kadar.

Dünyaya açılan hep o en güzel pencereden baktı. Şairlere de öyle. Bu sayede ne ölmüş ne uzaklaştırılmıştır çemberin içindekilerden. İmgesinin ölmesi gerek-

tiğine geride bıraktığı yapıtları izin vermez. Bizlerse yalıtılmış bir kararı bozmak istesek de bozamayız dönüp duran bu çarkta.

“Memet Fuat, çok erkenden, yerel örgelerle karışmayan her türlü ekinsel ögenin yozlaşacağını ve dışarıdan gelen bir parça olarak yok olup gideceğini görmüştür.” der, Vecihi Timuroğlu. Nesnel ve öznel arasında ayrım yapmasa da, öznel eleştirinin piri olan bir bilge kişiydi. Son tahlildeyse “Düşünceye Saygı” ve “Dağlarda Yüreğim” dedi.

Kendi bağlamını oluştursun diye yazdığım “Bengü Şiirleri” adlı öbekten birini buraya alıyorum.

ÜŞÜYEN ŞARKI

Hoş geldin oğul arı
Pencereme koşuşan
İçinde gül tozlarıyla
Susar şarkılar sessizce

Eğiyor kanatçıklarını
Sözcüklerden kurulu
Mor salkımlarla örtük
O masalsı eve

Ev mi, ah, içiren güneşi,
Hani Piraye'nin şıpıdık şıpıdık
Terlikleri dururdu kapıda.
Hiç erinç kalmadı

Yerinde etrafı daraltan bina şimdi

Nafia Akdeniz

kadın çekirdeği

çekirdeğine güvenen zeytin bu kadın:
etlerinin eskimesine, yanan yaprağına, taşla kırılışına aldırıyor.

çekirdeğine güvenen üzüm bu kadın:
sıkmışlar suyunu, kaynatmışlar, badem batırmışlar defalarca, aldırıyor.

uyurken geç gecelerde sandık içinde, verigo oyar babası oksit kilidine
dışarı sızan rüyalarını tütünür annesi, tütünür kızı ve kağıt kahvaltı:

zeytin

üzüm

su olmadığına aldırıyor bazen.

Ali Koçak

HAPİSHANE BÖCEĞİ

Başkaları gün yüzü görür
Ben bir hapishane böceğiyim
Az sonra sessizce
Karanlığa çömeleceğim

Mahkûmlar arasında
Müdürün odasında
Yalnızlık gibi ağır taşlar altında
Gezerim
Ben bir hapishane böceğiyim
Güneşe çıksam hastalık kaparım

Ben bir hapishane böceğiyim
Adım atsam dışarıya
Külüstür bir araba tekeri
Isırırverir gövdemi
Ben içeridekiler prensiyim
Gidip üstüme kapıları kilitleyim.

MEMET FUAT

Turgay Fişekçi

Çocukluk ve ilkgençlik yıllarını anlattığı unutulmaz kitabı *Gölgede Kalan Yıllar*'da ilginç hayatını oluşturan altyapı özellikleri türlü boyutlarıyla görülür: Erenköy ve Çamlıca'nın 1930'lu ve 40'lı yıllardaki insanları, doğruluk ve dürüstlük anıtı annesi Piraye, dört yaşından yirmi beş yaşına dek kendisine babalık eden Nâzım Hikmet... Büyük bir aşkın ve dramın ateşi çevresinde olgunlaşan bir kişilik.

Nâzım Hikmet'ten gelen şiir ve edebiyat sevgisiyle Piraye Hanım'dan gelen katıksız ahlakçılığı kişiliğinde bütünleştiren Memet Fuat, edebiyat dünyamız için sıradışı bir örnekti. Daha ilk yazılarından başlayarak özgürlükçü, çağdaş, insandan ve toplumdan yana geniş ufuklu yaklaşımlarıyla ilgi odağı olmuştur. Tutucu beyinlerin anlamakta güçlük çektiği tavırlarında her zaman tek ölçütü, insan ve toplum yararıydı.

Örneği pek görülmeyen bir ahlakın insanıydı. Marksizmle soyluluğun kursesiz bir bileşiminden oluşuyordu bu ahlak anlayışı.

Marksist yanı Nâzım Hikmet'ten, onunla çocukluk ve gençliğini paylaşmış olmasından, sonra da elbet bu dünya görüşünü çağdaş bir aydın olarak benimsemesinden geliyordu; soylu yanı ise annesi Piraye Hanım'ın sarsılmaz ahlakçılığından. Bu iki benzersiz insanın kültür birikimleri üzerinde gelişmiş benzersiz bir kişilikti. Onlarla o denli bütünleşmişti ki, Nâzım'ın annesine veremediği "bahçesinde ebruliii hanımeli açan evi" kendisi yapmıştı.

*

Yazarlığı yanında giriştiği yayıncılık eyleminde de kendini geriye çekip, yalnızca yazarlara ve okurlara güzel, değerli kitaplar sunabilmek, bu yolla onları daha bilinçli, daha mutlu kılabilmek için çalıştı. Annesinin Nâzım Hikmet'e gösterdiği koşulsuz özveri ve bağlılığı o da Türk edebiyatına, özellikle de şiirine gösterdi.

Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi, onun çağdaş şiirimize verdiği değerini taçlandırdığı bir yapıttır. Çağdaş şiirimizin düzeyini başka hiçbir alanda olmadığı kadar gelişkin buluyor, şiirimizin seçkin örneklerinin herkes tarafından paylaşılması için çabalıyordu. Antolojisinin her yıl yeniden basılması, öğrenim kurumlarına dek ulaşması bu çabasının karşılığını bulduğunu gösteriyor. En gencinden en yaşlısına hepsini ayağa kalkarak karşıladığı şairleri onun kadar anlayabilmiş bir başka kişilik zor bulunur edebiyat tarihimizde.

Ülkemizde yayıncılığı, özellikle de şiir yayıncılığını değiştiren insandır. Şiir kitapları ilk kez, onun ellerinde hatasız, şaire ve şiire saygılı, temiz basımlarla sunulmuştur okurlara. Şairler ve Türk şiiri üzerindeki emeği, Nâzım Hikmet'ten Orhan Veli'ye, nice şairimizin şiir kitapları ellerde dolaştıkça görülmeyi sürdürecektir.

Yayıncılığı, kendisi için hiçbir şey istemeyen bir insan tavrıyla sürdürdü uzun yıllar. Amacı yalnızca güzel, değerli kitaplar yayımlayabilmek, yazarlara ve okurlara kitap yayımlamanın tadını taşıyabilmektir.

*

Memet Fuat'ın yazar ve yayıncı olarak etkin olduğu 1950'lerden 2000'li yıllara dek dünya çok değişti. Soğuk savaş yıllarının içe dönük toplumlarından dünyanın her köşesine her an ulaşılabilen iletişim dünyasına varıldı. Bu süreç alabildiğine çarpıklaşan bir değerler karmaşasını da beraberinde getirdi. Doğru ile yanlış, haklı ile haksız, insani olanla olmayan birbirine karıştı. Bilinçler bulanıklaştı. Edebiyatın, sanatın temel değerleri sarsıldı.

Bu alt üst oluşun en yoğun olarak yaşandığı 1990'lı yıllar boyunca Memet Fuat, edebiyatta ve toplumsal yaşamda insanlığın temel değerlerini hatırlatmak, öne çıkarmak çabasıyla yoğunlaştırdı yazarlığını.

Çağdaşımız Makavel, değişen toplumsal ve insani koşullar üstüne düşünen; bunu yaparken hem edebiyattan hem de günlük hayat içindeki insan ilişkilerinden güç alan, okurunu sarsan, düşünmeye ve sağduyuya çağıran bir yapıtı. Ardından peşpeşe gelen öteki deneme kitaplarında da dönüp dönüp insanlığın temel sorunları üstüne eğilmekten, irdelemekten vazgeçmedi.

90'lı yıllarda bir gün, "Ben insanlara yararlı olabilmek için edebiyatçı olmayı seçmişim. Edebiyatın bugünkü durumuna düşeceğini bilsem, edebiyatçı olmayı değil, insanlara yararlı olabileceğim başka bir mesleği seçerdim," demişti.

Olaylar karşısında ilkelerinden hiç ödün vermeyen, düşüncelerine onun kadar içtenlikle bağlı bir insan çok az gördüm diyebilirim. Sözelimi mülkiyete karşı olduğu için hayatı boyunca hiç mülk sahibi olmamıştı.

Karşısındaki insanı arıtan, temizleyen bir insandı. Onun yanında bu dünyanın kötülüklerinden, çirkinliklerinden uzaklaştığınızı, daha güzel bir dünyaya yaklaştığınızı duyumsadınız.

İnsan ilişkilerinin içine düştüğü sığıklar, çok sevdiği edebiyat dünyasına bile "mesafeli" durmasına yol açmıştı. Belki bu yüzden yaşamının son yılında, anlattığı insani öyküleriyle öne çıkan, *Sana Deliler Gibi* ve *Adlin* adlı iki roman yazma gereği duydu.

Giderek kirlenen bir toplumun vicdanı olup ses veriyordu.

Kendi yazarlığına ancak hayatının son yedi yılında, oksijen makinesine bağlı olarak yaşamak zorunda kalarak evden çıkamadığı dönemde tam olarak zaman

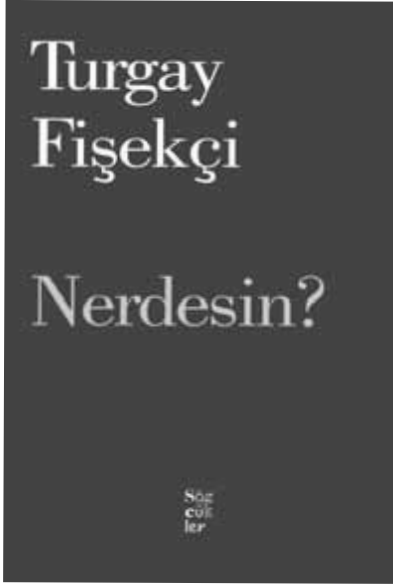
ayırabildi. Bu yedi yılda yayımladığı onlarca kitapta toplanan deneme, eleştiri, anı ve inceleme yazıları hem güzel ve temiz Türkçeleriyle, hem de onun benzersiz kişilik ve düşünce dünyasını yansıtan içerikleriyle önemlerini sürdüreceklerdir.

Eleştirmen olarak da Türk şiirini 1950'lerden günümüze hem değerlendirmiş, hem de ona değer katmıştır. Şair olmayıp şairleri onun kadar anlayabilmiş bir başkası da zor bulunur edebiyat tarihimizde.

Çok az insan yaşadığı dönemin ötelere geçip, ileri bir dünyadan bakabilmiştir çağına. Memet Fuat da insanlığın böylesi geniş düşünceli bireylerinden biriydi.

Memet Fuat'ın kişiliğinin ve çabasının anlaşılması için kitapları yeni kuşaklardan okurlarını bekliyor. İnsanı ve dünyayı anlamak, arınmak, düşünmek isteyen okurları...

İnsanlık ve toplumların kirliliği sürdükçe onun ahlakını aramayı daha da çok sürdüreceğiz.

Turgay Fişekçi'nin yeni şiirleri

2017 Dağlarca Şiir Ödülü

